

**Bolu Mebusu Mehmet
Şükrü (Gülemez) Bey'in
Millî Mücadele
Dönemindeki
Faaliyetleri**

**The Activities
of Mehmet Şükrü (Gülemez) Bey,
the Deputy of Bolu,
During the Period
of the National Struggle**

Nuray Özdemir Tiryaki

Bolu Mebusu Mehmet Şükrü (Gülezer) Bey'in Millî Mücadele Dönemindeki Faaliyetleri

*Nuray Özdemir Tiryaki**

Özet

Mehmet Şükrü (Gülezer) Bey, Bolu'da İlyaszadeler adıyla anılan köklü bir aileye mensuptur. Millî Mücadele'ye destek verip basın yoluyla halkı işgaller karşısında bilgilendirmek ve direnişi yaymak amacıyla "Dertli" adıyla Bolu'da bir gazete çıkartmıştır. Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kuruluşunda da önemli rol oynamıştır. İstanbul'un işgali üzerine İsmet Paşa'nın Ankara'ya geçişlerinde onları karşılayarak güvenliklerini sağlamıştır. Mehmet Şükrü Bey, Bolu'dan Millî Mücadele'ye verdiği destekle yerelde dikkat çeken bir önder olmuş ve I. TBMM'ye Bolu mebusu olarak seçilmiştir. Ancak meclisin açılışında bulunamamıştır. TBMM'ye karşı Düzce-Bolu bölgesinde çıkan isyanı önlemek için Mustafa Kemal Paşa tarafından Heyet-i Nâsiha üyeliğiyle görevlendirilmiştir. Gerede'de asiler tarafından esir alınıp Düzce'de hapsedilmiştir. Kuvâ-yı Milliye birliklerinin Düzce'ye girişi üzerine esaretten kurtulmuş ve Meclis'teki çalışmalarına katılmak üzere Ankara'ya gitmiştir. Mehmet Şükrü Bey I. TBMM'de adalet, mali kanunlar, tapu-kadastro ve iktisat komisyonlarında görev almıştır. Mustafa Kemal Paşa'ya yakın isimlerden biri olarak tanınmıştır. Cumhuriyet ideolojisini benimsemiş Türk İnkılabının savunucusu olmuştur. Millî Mücadele'ye verdiği destekten dolayı kırmızı-yeşil şeritli İstiklal Madalyası ile taltif edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Millî Mücadele, Bolu, Mebus, Heyet-i Nâsiha, Dertli, Mehmet Şükrü Bey

* Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, ozdemir_n[at]ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0001-6427

The Activities of Mehmet Şükrü (Gülemez) Bey, the Deputy of Bolu, During the Period of the National Struggle

Abstract

Mehmet Şükrü (Gülemez) Bey belongs to a well-established family called İlyaszadeler in Bolu. He published a newspaper in Bolu under the name of "Dertli" to support the National Struggle and inform the people about the invasions through the press, and to spread the resistance. He also played an important role in the foundation of Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti. Upon the occupation of Istanbul, he ensured the safety of İsmet Paşa, on their way to Ankara, by welcoming them in Bolu. Mehmet Şükrü Bey became a pioneer attracting attention of the locals in Bolu to support for the National Struggle and he was elected as the deputy of Bolu in the first Turkish Grand National Assembly. However, he was not present at the opening of the parliament since he was appointed by Mustafa Kemal Paşa as a member of Heyet-i Nâsiha, which was organized to prevent the rebellion that broke out in the Düzce-Bolu region against the assembly. He was taken prisoner by the rebels in Gerede and imprisoned in Düzce. When the Kuvâ-yı Milliye troops entered Düzce, he was freed from captivity and travelled to Ankara. Mehmet Şükrü Bey, had served in the justice, land registry-cadaster and economics commissions in the Parliament. He was recognized as one of the names close to Mustafa Kemal Paşa. He adopted the republican ideology and became a defender of the Turkish Revolution. For his support to the National Struggle, he was granted the Independence Medal with a red-green ribbon.

Keywords

National Struggle, Bolu, Deputy, Heyet-i Nâsiha, Dertli, Mehmet Şükrü Bey

1. Giriş

Millî Mücadele tarihinin öne çıkan isimlerinden biri olan Mehmet Şükrü (Gülezer) Bey, 1870 yılında Bolu'nun Karaçayır Mahallesinde doğmuştur. İlyaszadeler adıyla anılan köklü bir aileye mensup olup babası Bolu eşrafından Hacı Emin Efendi annesi ise Dörtdivanlı İsmail Bey'in kızı Sıddıka Hanım'dır. Bolu Mekteb-i Rüştîyesi'nde eğitim gördükten sonra Bolu Bidayet Mahkemesi Kalemünde memuriyete başlamıştır. Ardından 1885'te Mudurnu Kazası Mahkeme ikinci katipliğine atanmıştır. Burada üç buçuk yıl görev yaptıktan sonra 1888'de Bolu Sancağı Tahrirat Kalemi kâtipliğine nakledilmiştir. Yaklaşık altı ay bu görevi yaptıktan sonra Bolu Bidayet Mahkemesi Zabıt Katipliği görevine getirilmiştir. Memuriyetle birlikte tüccarlık da yapmış ancak işlerini aksatması üzerine 1903 yılında açığa alınarak altı sene memuriyetten uzak kalmıştır. Bu dönemde dava vekilliği ruhsatnamesi alarak avukatlık yapmaya başlamıştır. 1910 yılında yeniden devlet hizmetine dönerek Bolu Bidayet Mahkemesi Başkatip Yardımcılığı görevine tayin edilmiş ve üç yıl bu görevde bulunmuştur. 1913 yılında istifa ederek dava vekilliği yapmaya başlamış ve 1920 yılına kadar bu mesleği sürdürmüştür.¹

Eğitimi ve çalışma hayatı Bolu'da geçen Şükrü Bey'in asıl uğraşı aileden gelen orman işletmeciliği ve kereste ticareti olmuştur. İlyaszadeler ailesi Bolu eşrafından varlıklı bir aile olup öncelikle kervancılık işiyle uğraşmıştır. Daha sonra tarım sektörüne yönelerek Bolu çevresinde büyük arazilere sahip olmuşlardır. Mehmet Şükrü Bey kardeşi Hafız Hakkı Bey ile yetiştirdikleri mahsulü öğütmek amacıyla su gücüyle çalışan bir değirmen işletmiştir. Ayrıca kereste biçmeye yarayan ve su kuvvetiyle çalışan testerelerden oluşan bir de hızar atölyesi kurmuştur.²

Mehmet Şükrü Bey'in siyasete girişi ise 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ülkede yönetime gelen İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olmasıyla başlamıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Bolu teşkilatlanmasında görev almış ve İttihat ve Terakki Bolu Heyet-i Merkeziyesi'nin kurucu üyelerinden biri olmuştur. İttihat ve Terakki Bolu Heyeti Merkeziyesi Reisliği görevini yapan Mehmet Habip Bey'in Mebusan Meclisine seçilmesi üzerine Mehmet Şükrü Bey 1913 yılına kadar reislik görevini üstlenmiştir.³ İttihat ve Terakki Fırkası'nın feshi ve Teceddüt Fırkası'na dönüşmesi üzerine bu partinin başkanlığını yapmıştır. Ancak Mütareke Dönemi koşullarında faaliyet gösteremeyen Teceddüt Fırkası'nın da kapatılması üzerine Kuvâ-yı Milliye'ye destek vermiştir.

Bu çalışmada, Mehmet Şükrü Bey'in faaliyetlerini merkeze alarak Bolu Millî Mücadele tarihinden bir kesit sunmak amaçlanmıştır. Mehmet Şükrü Bey'in Millî Mücadele'ye yerelden verdiği destek ve I. TBMM'de Bolu mebusu olarak yaptığı çalışmalar

¹ TBMM Arşivi, Erişim: 15.08.2022, https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d02/HT_63_1_2.pdf.

² Serap Üstünel, "Bolu Mebusu Mehmet Şükrü Gülez", Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.2-3.

³ Erol Evcin, "İttihat ve Terakki Bolu Heyet-i Merkeziyesi (1908-1919)", 18.Türk Tarih Kongresi Ankara: 1-5 Ekim 2018, III.Cilt, Ankara: TTK Yayınları (2022), s.399.

incelenmiştir. Millî Mücadele tarihinde daha çok isyanlarla anılan Bolu'da halkın Millî Mücadele'ye ve Mustafa Kemal Paşa'ya olan inancı ve desteği Mehmet Şükrü Bey'in yürüttüğü faaliyetlerle örneklendirilmiştir.

2. Millî Mücadele'ye Bolu'dan İlk Destek: *Dertli* Gazetesi

Mehmet Şükrü Bey, Millî Mücadele'ye en başından inanmış ve işgale uğramayan bir bölge olan Bolu'dan ilk desteği vermiştir. Daha Millî Mücadele'nin başında basın yoluyla halkı işgaller karşısında bilgilendirmek ve direnişi yaymak amacıyla 16 Ağustos 1919 tarihinden itibaren "*Dertli*" adıyla Bolu'da bir gazete çıkartmıştır. Haftalık olarak yayınlanan gazete, halkın işgaller karşısındaki duygularına tercüman olmak üzere adını Geredeli ünlü şair *Dertli*'den almıştır. Bolu Vilayet Matbaasında basımı yapılan gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Şükrü Bey, mesul müdürü Dava Vekili Ali Saib Bey olup baş yazarı ise Doktor Şerafettin Abdurrahman Bey'dir. Bolu'dan işgallere karşı ilk tepki ve Millî Mücadele'ye ilk destek *Dertli* gazetesi ile kendini göstermiştir.⁴

Dertli, ilk nüshasında "Maksad ve Meslek" başlığı altında takip edeceği yolu izah ederken hiçbir siyasi parti ile ilgisinin olmadığını tamamen bağımsız hareket ettiğini, milletin hislerinin tercümanı olup halkı aydınlatmayı amaç edindiğini kamuoyuna duyurmuştur.⁵ Hiçbir maddi ve manevi fayda beklemeksizin çalıştığını belirterek sadece devlet ve millet yararını gözetmek niyetinde olduğunu ifade etmiştir.⁶ Gazete, yerel haberlerin yanında ulusal ve uluslararası ajanslarda yer alan Millî Mücadele odaklı haberler ve gelişmeleri de okuyucularına aktarmıştır.⁷

Kuvâ-yı Milliye'ye verdiği destek nedeniyle *Dertli* gazetesi, İstanbul hükûmeti tarafından takip edilmiş ve yapılan sansürle yayın hayatına son verilmek istenmiştir. 20 Eylül 1919 tarihli 6. sayısının bazı sütunları boş çıkarken 6 Ekim 1919 tarihli 8. sayısında çıkan Damat Ferit Paşa hükûmetini eleştiren "Fevâ'id-i Ruh-ı Millîmizden Arayalım" başlıklı makale nedeniyle gazete kapatılmıştır. Ancak altı ay sonra 12 Nisan 1920'de yeniden yayına başlayabilmiştir.⁸ Bundan sonra Millî Mücadele döneminin önemli gelişmeleri günü gününe Bolu halkına aktarılmıştır. Gazetede işgal altında bulunan İstanbul ve İzmir'de yaşanan gelişmelere ve İstanbul hükûmetinin izlediği politikalara dair makalelere yer verilmiştir. Özellikle Batı Cephesinde Yunanlılara karşı elde edilen başarılar okuyuculara tüm detayları ile duyurulmuştur. Ayrıca Bolu'da Millî Mücadele'ye destek vermek üzere organize edilen mevlit, miting, yardım kampanyası gibi sosyal faaliyetler de tüm detaylarıyla halka duyurulmuştur. *Dertli* gazetesi, Millî Mücadele dönemi Anadolu basınının önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Dönemin siyasi ve

⁴ Fahri Kılıç, "Millî Mücadele Döneminde Dertli Gazetesi", *Türkiyat Mecmuası*, Millî Mücadele Özel Sayısı, 29 (2019), s.80.

⁵ "Maksad ve Meslek", *Dertli Gazetesi*, Sayı:1, 16 Ağustos 1919, s.1.

⁶ Erol Evcin, "Bolu Basınında Millî Mücadele", *Bellekten*, C.76, 277 (2012), s.998-999.

⁷ Kılıç, "Millî Mücadele", s.81.

⁸ Evcin, "Bolu Basınında", s.1001.

sosyal koşullarından dolayı Mustafa Kemal Paşa, vatan, millet ve bayrak sevgisi, düşmana boyun eğmeme, millî egemenlik gibi konuları sıkça işlemiştir.⁹ Mehmet Şükrü Bey'in 1923 yılında ikinci kez mebus seçilmesinden sonra gazete el değiştirmiştir.

3. Miralay İsmet (İnönü) Bey'in Bolu'da Ağırlanması

Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde Anadolu'da topyekûn, ulusal bir kurtuluş mücadelesi başlarken Sivas Kongresi'nde alınan kararlarla işgaller karşısında ülkenin çeşitli yörelerinde kurulan cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir. Bu dönemde Bolu'da henüz faaliyet gösteren bir cemiyet yoktur. Ancak Mustafa Kemal Paşa vilayetlere bir tamim göndererek il ve ilçelerde cemiyetin teşkilatlandırılmasını isteyince Bolu'da hemen çalışmalara başlanmıştır. Doktor Fuat (Umay) Bey'in başkanlığında 15 Ekim 1919'da Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulmuştur.¹⁰ Mehmet Şükrü Bey kardeşi Hafız Hakkı Bey ile cemiyetin kuruluşuna destek vermiş ve öne çıkan üyelerinden biri olmuştur.

16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'un işgali sonrasında İstanbul-Ankara arasında bir geçiş noktası olan Bolu'nun öne çıkmasıyla Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin faaliyetleri önem kazanmıştır. Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da yeni bir meclis toplamak için hemen hazırlıklara başlarken dağıtılan Meclis-i Mebusan üyelerinden Ankara'ya gelebileceklerin de Meclise katılabileceğini duyurunca büyük bir gizlilik içinde İstanbul'dan Ankara'ya geçişler yaşanmıştır. Bolu, İstanbul-Ankara arasındaki yolculukta önemli bir uğrak noktası olmuştur. Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından Millî Mücadelecilerin güvenlik içinde Ankara'ya ulaşmaları için her türlü destek sağlanmıştır.¹¹

Özellikle Miralay İsmet Bey'in başkanlığında Osmanlı Meclis-i Mebusanın eski başkanı Celâleddin Arif Bey, Binbaşı Saffet Bey'lerin de yer aldığı kafilenin Ankara'ya geçişi Bolu Millî Mücadele tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. Mustafa Kemal Paşa, Kuvâ-yı Milliye'ye inanan yöneticilerden biri olan Bolu Mutasarrıfı Haydar Bey'e ve Bolu Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyesi'ne bir telgraf göndererek, Bolu'dan geçecek kafileye her türlü kolaylığın gösterilmesini istemiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın telgrafı şu şekildedir:¹²

⁹ Kılıç, "Millî Mücadele", s.84-85; Celal Yılmaz, "Millî Mücadele'de Dertli Gazetesi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, s.26-28.

¹⁰ Fahri Kılıç, "Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Faaliyetleri", *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 11/1 (2011), s.31.

¹¹ Veysi Akın, *Bir Devrin Cemiyet Adamı Doktor Fuat Umay*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2000, s.7.

¹² Yücel Özkaya, "İstanbul'un İşgali Üzerine Aydınların İstanbul'dan Ankara'ya Kaçış Olayı", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 13, (1988), s.139.

Bolu Mutasarrıfı Haydar Beyefendiye,

Bolu Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyesine,

Dersaadetden sine-i millete iltica etmek üzere çıkan ve Meclis-i Mebusan Reis Celâleddin Arif Bey'i de hâmil bulunan ilk kabile yarınki 28.3.36 Pazar günü Bolu'ya muvasalat buyuracaklardır.

Muazzez misafirlerimizin şan-ı millete lâyük bir surette istikballeri ile emr-i istirahatlarının temin buyrulmasını rica eyleriz efendim.

Heyet-i Temsiliye Namına

Mustafa Kemal

Kabile, Mustafa Kemal Paşa'nın isteği doğrultusunda Bolu Mutasarrıfı Ali Haydar Bey ve Bolu Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyesi tarafından gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı Bolu'ya 28 Mart 1920 tarihinde ulaşmıştır. Kafileyi karşılayanlar arasında Mutasarrıf Ali Haydar Bey ve diğer yöneticilerin yanında Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi Mehmet Şükrü Bey ve kardeşi Hafız Hakkı Efendi de vardır.¹³ Bolu'da yapılan incelemelerden sonra kabile, geceyi İlyaszadeler ailesinin evinde, Gülezler Konağı'nda geçirmiştir. Ev sahibi Mehmet Şükrü Bey misafirlerini en iyi şekilde ağırlayabilmek için elinden geleni yapmıştır.

İsmet İnönü anılarında er kıyafeti içinde başkanlık yaptığı kafilenin, Mehmet Şükrü Bey'in ailesine ait olan Gülezler Konağı'nda nasıl karşılandığı ile ilgili şunları anlatmaktadır:¹⁴

"Bizi bir büyük eve götürdüler. Burada beyefendilere, yani Celaleddin Arif'e ve diğer mebus beyefendilere çok itibar edildi. Onları evin üst katına çıkardılar, ağırladılar. Biz de Saffet'le ikimizi, kafilenin iki asker yardımcısı olarak evin altında kahve ocağına soktular. Hiç ses çıkarmadık, gösterilen yerde oturuyoruz. Kabile yukarıda yerlerine yerleşince, bizi göremeyince beni aramaya başlamışlar. Ben biraz da azizlik olsun diye sesimi çıkarmadım. Ev sahibi muteber misafirlerinin telaşını görüp benim kim olduğumu anlayınca, koşarak geldiler, özür dilediler ve bizi yukarıya aldılar. Sonra ev sahibi Şükrü Bey'le ben yakın arkadaş oldum..."

Bolu'da verilen bir gecelik moladan sonra kabile Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti mensuplarının rehberliğinde Beypazarı üzerinden Ankara'ya ulaşmıştır. Bundan sonra Mehmet Şükrü Bey'in hem *Dertli* gazetesinin imtiyaz sahibi olması hem de Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti içinde öne çıkmaya başlaması onun I. TBMM'ye Bolu'dan mebus seçilmesinin yolunu açmıştır. Aynı günlerde kardeşi Hafız Hakkı Bey de Bolu Belediye Başkanlığına seçilmiştir.¹⁵

¹³ Rüknu Özkök, *Düzce-Bolu İsyancıları*, İstanbul: Milliyet Yayınları, 1971, s.221.

¹⁴ Sabahattin Selek, yay.haz., *İsmet İnönü Hatıralar 1.Kitap*, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1985, s.187-188.

¹⁵ Kılıç, "Bolu Müdafaa", s.32.

4. Mebus Seçilmesi ve Heyet-i Nâsiha Üyeliği

İstanbul'un 16 Mart 1920'de İngilizler tarafından resmen işgal edilip Mebusan Meclisinin kapatılması üzerine Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da olağanüstü bir meclis toplamak için hemen çalışmalara başlamıştır. Meclis-i fevkaladeye Bolu Sancağı azalığı için 1 Nisan 1920'de seçimler yapılmıştır. Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adayları olan Cevat Abbas (Gürer), Tunalı Hilmi, Fuat (Umay), Nuri (Aksu), Hacı Abdullah Sabri (Aytaç), Abdülvahap ve Mehmet Şükrü Bey mebus seçilmiştir. Seçimlerde 235 oy alan Mehmet Şükrü Bey, 4 Nisan 1920 tarihli mazbatasını alarak Meclisin açılışı için Ankara'ya gitmiştir.¹⁶ Ancak seçim bölgesinde yaşanan isyanlar nedeniyle Heyet-i Nâsiha'da görevlendirildiğinden 23 Nisan 1920 günü Meclisin açılışında bulunamamıştır.

Meclisin açılış hazırlıkları sürecinde gerek İstanbul hükûmeti gerekse İtilaf devletlerinin desteğiyle Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde Kuvâ-yı Milliye'ye karşı isyan hareketleri ortaya çıkmıştır. Süleyman Şefik Paşa kumandanlığında Kuvâ-yı İnzibatiye adıyla bir kolordu kurularak millî meclisin açılışı engellenmek istenmiştir. Kuvâ-yı İnzibatiye'nin desteğiyle Hendek-Düzce-Bolu bölgesinde bir isyan başlamıştır. Düzce'nin 13 Nisan'da denetim altına alınmasıyla başlayan ayaklanma 19 Nisan'da Bolu'ya yayılmıştır. Mustafa Kemal Paşa, ayaklanma karşısında ilk önlem olarak 18 Nisan 1920'de Geyve'de bulunan 20.Tümen Kumandanı Kurmay Yarbay Mahmut Bey'e elindeki tüm kuvvetlerle vakit kaybetmeden Düzce'ye hareket etmesini emretmiştir. Ardından da halkı yatıştırmak amacıyla isyan bölgesine bölgeyi tanıyan mebusların da yer alacağı bir nasihat heyeti gönderme yoluna gitmiştir.¹⁷

Heyet, Trabzon mebusu (Gerede) Hüsrev Bey'in başkanlığında Lazistan Mebusu Osman Bey ile Bolu Mebusları Mehmet Şükrü Bey ve Fuat Beylerden oluşmuştur. Heyete Bolu mebusları Fuat ve Mehmet Şükrü Beylerin dahil edilmesinde bölge halkını tanıyan bu iki ismin halk üzerinde etkili olacağı düşünülmüştür. Fuat Bey'in daha önce Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin başkanlığını yapması etkili olurken Şükrü Bey'in Millî Mücadele'nin sesi olan *Dertli* gazetesinin imtiyaz sahipliğini yapması, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi olması ve aile nüfuzu gibi faktörler etkili olmuştur.¹⁸

Mustafa Kemal Paşa 24 Nisan 1920'de Mecliste yaptığı konuşmada Düzce-Bolu bölgesinde yaşanan isyanla ilgili bilgi verip Heyet-i Nâsiha'nın oluşturulmasındaki amacı şöyle ifade etmiştir: ¹⁹

¹⁶ TBMM Arşivi, Erişim: 21.08.2022,

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d01/SM_63_1_1.pdf;
Dertli Gazetesi, 12 Nisan 1920, Sayı:9, s.1.

¹⁷ Akın, "Bir Devrin", s.10.

¹⁸ Üstünel, "Bolu Mebusu", s.26.

¹⁹ *TBMM Gizli Celse Zabıtları*, Devre:1, İctima:1, Cilt:1, 24 Nisan 1920, s.8.

“Gönderdiğimiz kuvvetlerden haberdar olmadık. Nihayet oradaki vaziyeti görmek, anlamak ve icap edenlere icra-yı nasihat etmek ve düşmanların İngilizlerin vatanımızı izmihlale saik olan İngilizlerin bu tedbirlere en kıymetli arkadaşlarımızdan birkaç zatı memur ettik. Onlar da malumunuzdur. Trabzon Mebusu Hüsrev B. Lazistan Mebusu Hüseyin B., Bolu Mebusu Fuat B. ve Şükrü Beylerdir. Fuat Bey Bolulu olduğu için oraları biliyor. Onun için bu arkadaşları gönderdik ve yanlarına ufak bir müfreze verdik. On sekiz kişilik bir süvariyle yolda kendilerini muhafaza etsinler diye...”

Mustafa Kemal Paşa 20 Nisan'da Hüsrev Bey'e Bolu ve havalisi umum müfettişi ve kumandanı sıfatıyla başkanlığı altında bir nasihat heyeti ile Gerede üzerinden Bolu'ya gitmek üzere yola çıkmasını emretmiştir. Ankara'da fazla kuvvet olmadığından emrine mülazım Fahri Efendi kumandasındaki 18-20 kişilik bir süvari takımı verilebilmiştir. Heyetin yola çıkış tarihi ile ilgili kaynaklarda farklı bilgiler olmasına karşın Hüsrev Bey, heyetin 21 Nisan sabahı Ankara'dan ayrıldığını kaydetmektedir.²⁰

Heyet ilk geceyi Yabanabad'ta (Kızılcahamam) geçirmiştir. Burada Ankara ile yapılan haberleşmede Bolu'nun da ayaklanmaya dahil olduğu bilgisi öğrenilmiş ve Mustafa Kemal Paşa kendilerine Gerede'ye ihtiyatlı bir şekilde girmeleri gerektiğini bildirmiştir. Bunun üzerine heyet, bir an önce Gerede ile Bolu arasındaki Mehmet Şükrü Bey'in kayınpederinin yaşadığı Dörtdivan'a ulaşmak ve Kuvâ-yı Milliye'ye taraftar olanlardan bir kuvvet oluşturmak gayesi ile Gerede'ye gitmek üzere yola çıkmıştır. Karanlığın bastırması üzerine Gerede'ye birkaç saat mesafede bulunan bir köye ulaşabilmişlerdir. Karanlıkta yolculuğun tehlikeli olabileceği düşünülerek geceyi Danişmentliler Köyünde geçirmişlerdir. Köylüler heyeti iyi karşılamış onları misafir etmişler ve olumsuz hiçbir durum görülmemiştir. Sabah erkenden yola çıkan heyet üyeleri Gerede'ye yaklaştıklarında top atışlarını duymuşlar ancak bunu Büyük Millet Meclisinin açılış kutlaması olarak değerlendirmişlerdir. Diğer taraftan gördükleri büyük kalabalığa bir anlam verememişler hatta köylülerin kendilerini karşılamaya geldiklerini bile düşünmüşlerdir. Gerede'ye doğru yürümeye devam etmişler ve Bolu istikametinden gelen asilerin ateşi altına girdiklerini anlamamışlardır. Hüsrev Bey, halka zarar vermemek için heyeti geriye çekip bölgeyi tanıyan Mehmet Şükrü Bey'i halkla görüşmek ve bilgilendirmek üzere Gerede'ye göndermiştir. Ancak Şükrü Bey yola çıkar çıkmaz heyettekilerle birlikte asiler tarafından ateşe tutulup esir alınmıştır. Şükrü Bey, ayağından bıçak yarası alırken Hüsrev Bey de taş yağmuru altında sırtından yaralanmıştır. Tedaviye ihtiyaçları olmasına rağmen esirler yaya olarak Gerede'ye götürülüp önce hükûmet konağına ardından da hapishaneye nakledilmişlerdir.²¹

²⁰ Hüsrev Bey'in Bolu İsyanıyla İlgili Notları”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü (TİTE) Arşivi*, K21G15B15, s.1-2.

²¹ Akın, “Bir Devrin”, s.14; Hüsrev Bey'in Bolu İsyanıyla İlgili Notları”, s.3.

Büyük Millet Meclisinin 24 Nisan 1920 tarihli gizli oturumunda Mustafa Kemal Paşa Meclisin dikkatini Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı bölgesinde yaşanan isyana çekerek uzun uzun yaşanan gelişmeleri anlatmıştır. Meclise, Heyet-i Nâsiha'nın asilerin eline düştüğünü şöyle duyurmuştur: "...aldığımız malumata göre inşallah doğru çıkmaz, bu kıymetli arkadaşlarımız 'usât tarafından tevkif edilmiş.'"²²

Asiler Heyet-i Nâsiha üyelerinin Gerede'de uzun süre kalmasını tehlikeli görmüşler ve Düzce'ye nakledip burada hapsetmişlerdir. Ayaklanma merkezi Düzce olduğundan burada idamları uygun görülmüştür. Fuat Bey, asiler tarafından kendilerinin Düzce'ye nakledilişlerini şöyle aktarmaktadır: ²³

"Dördüncü gün kır sakallı bir zat (Çerkez Nuri Bey) ellerinde kelepçeler ve zincir olduğu halde yanımıza geldi. Düzce'ye götürüleceğimizi söyledi. Ellerimize kelepçe boynumuza zincir vurdu, hepimiz bir zincire bağlanmıştık. Binanın kapısı önüne adi bir araba getirilmiştir. Güç hal ile binebildik. Halk taşla, sopayla hücum ediyor, süvari Çerkezler ellerinde kamçı ile halkı yanımıza gelmekten menediyorlardı... Vaki hücumlardan zor muhafaza edilerek şehrin haricine kadar güç hal ile çıkabildik."

Heyet-i Nâsiha üyeleri büyük tedbirlerin alındığı Bolu üzerinden Düzce'ye nakledilmişlerdir. Bolu'yu kontrol altına alan asiler ise Millî Mücadele'ye verdiği destekten dolayı Mehmet Şükrü Bey'in ailesini de hedef almış ve evleri -Gülezer Konağı- yağmalamışlardır. Aile üyeleri bu baskından canını zor kurtarmıştır.²⁴ Ayrıca Mehmet Şükrü Bey tarafından işletilen hızarhane de asiler tarafından tahrip edilmiştir.²⁵

Bolu-Düzce bölgesine hâkim olan asileri durdurmak üzere Kuvâ-yı Milliye birlikleri Adapazarı yönünde hemen harekete geçmiştir. Çerkez Ethem kuvvetlerinin bölgede asayişli sağlamak için 26 Mayıs'ta Düzce'ye girişi üzerine on sekiz gün hapis tutulan esirler serbest bırakılmıştır. Bolu mebusları Fuat Bey ve İlyaszade Şükrü Bey durumu 29 Mayıs 1920 tarihli bir telgrafla BMM Riyaseti'ne şöyle bildirmişlerdir:

Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyaseti'ne

Cenab-ı hakka hamd ü sena olsun âmâl-i millîye-i mukaddesemizin nigahbanı muhterem alicenap ordumuz sayesinde hayatımız kurtuldu. Arz-ı şükran ve minnetdari eder, vazife-i vataniyemizi bir müddet burada ifa edebilmekliğimiz için mezun add olunmaklığımızı istirham ve rüfeka-yı muhteremeye arz-ı istirham eyleriz efendim.

İlyaszade

Doktor Fuat

²² TBMM Gizli Celse Zabıtları, 24 Nisan 1920, s.8.

²³ Akın, "Bir Devrin", s.18.

²⁴ Hamdi Birgören, "Ahmet Zekai'nin Kaleminden İsyân Günlerinde Bolu", Bolu: Bolu Belediyesi Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2009, s.50; Üstünel, "Bolu Mebusu", s.36.

²⁵ TBMM Arşivi, Erişim: 15.08.2022, https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d02/HT_63_1_2.pdf.

Bolu milletvekilleri Mehmet Şükrü Bey ve Fuat Bey'in izin istekleri Mecliste olumlu karşılanmış ve sıkıntılı günler yaşadıklarından izinli sayılmaları kabul görmüştür.²⁶ Otuz beş gün esir tutulan ve dokuz yerinden yara alan Mehmet Şükrü Bey tedavi ve istirahat süreci geçirdikten sonra meclis çalışmalarına katılmak üzere Ağustos 1920 sonunda Ankara'ya dönmüştür.²⁷

4.1. TBMM'deki Faaliyetleri

Mehmet Şükrü Bey'in I. TBMM'deki en önemli görevi Heyet-i Nâsiha üyeliği olmuştur. Mehmet Şükrü Bey asiler tarafından serbest bırakıldıktan sonra bir aylık bir istirahat döneminden sonra meclis çalışmalarına katılmak üzere Ankara'ya gitmiştir. Bu dönemde ülkenin dört tarafından gelen mebusların kalabileceği otel, han gibi yerlerin azlığı nedeniyle bazı mebuslar meclis koridorlarında ikamet ederken Şükrü Bey kendi imkanları ile bir Ermeni ailenin evinde oda kiralamış ve yaşamını burada sürdürmüştür.²⁸

I. TBMM'de adalet, bütçe, mali kanunlar, tapu-kadastro ve iktisat komisyonlarında görev almıştır. Memurin Muhakemat Tetkik Kurulunda çalışmıştır.²⁹ Kereste ticaretiyle uğraşması, uzun yıllar zabıt katipliği ve dava vekilliği yapmasından dolayı mecliste daha çok iktisadi ve içtimai konular üzerine görüşlerini açıklamıştır. Vergilerin düzenlenmesi, ormancılık konuları ve hukuki düzenlemelere dair oturumlarda söz almıştır. Konuşmalarında demokrasi ve eşitlik vurgusu öne çıkarken halkçı bir anlayışa sahiptir. Mehmet Şükrü Bey, Müdafaa-i Hukuk Grubu'nda yer almış "hâkimiyet-i milliye" fikrini benimsemiş ve Mustafa Kemal Paşa'ya yakın isimlerden biri olmuştur. Şükrü Bey'in I. Mecliste yapmış olduğu konuşmalar incelendiğinde genel olarak hükûmet yanlısı bir siyaset izlediği ve kanun tekliflerinde evet oyu kullandığı görülmektedir. Ancak müzakereler sırasında zaman zaman usule aykırı durumlarda görüşlerini de bildirmekten çekinmemiştir.³⁰

Mehmet Şükrü Bey'in Bolu mebusu olarak görev yaptığı I. TBMM işgallere karşı verilen Türk Kurtuluş Savaşı'nı yürütmekle birlikte yeni Türk Devleti'nin de kuruluş zeminini hazırlamıştır. Mehmet Şükrü Bey daha savaş yıllarında Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanacağına inanmış ve halk egemenliği esasına dayalı bir devlet anlayışını benimsemiştir. Şükrü Bey'in savaş yıllarında gelecekte bu yöndeki beklentilerini TBMM'de Evrak ve Tahrirat Müdürü olarak görev yapan Necmettin Sahir Silan'ın yaptığı bir ankete verdiği cevaplardan görebiliriz. Silan, Yunan ordusunun Polatlı'ya kadar

²⁶ *Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi*, 1.Devre, 1.Cilt,29 Mayıs 1920, s.30.

²⁷ "Azimet", *Dertli Gazetesi*, 23 Ağustos 1920, Sayı: 21, s.1.

²⁸ Üstünel, "Bolu Mebusu", s.47.

²⁹ *Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, 3.Cilt, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, s.194.

³⁰ *TBMM Zabıt Ceridesi*, I. Devre, 15.Cilt, 31 Aralık 1921, s.252; *TBMM Zabıt Ceridesi*, I. Devre, 26.Cilt, 23 Aralık 1922, s.28; *TBMM Zabıt Ceridesi*, I. Devre, 28.Cilt, 8 Mart 1923, s.67; TBMM Arşivi, Erişim:15.08.2022, https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d02/HT_63_1_2.pdf.

ilerlediği ve meclisin Kayseri'ye taşınmasına dair tartışmaların yaşandığı bir dönemde geleceğe ışık olması düşüncesiyle I. TBMM'de görev yapan mebusların gelecekte beklentilerine dair bir anket yapmıştır. Mebuslara, "Kazanılacak olan millî istiklal mücadelemizin feyizdâr ve semeredâr olması neye mütevakıftır" sorusunu yöneltmiş 437 mebustan 315'i bu ankete katılmıştır. Askerî açıdan zor durumda olunan bir dönemde "Millî Mücadele'nin kesinlikle zaferle sonuçlanacağına dair inançla" yöneltilen ankete Mehmet Şükrü Bey de 25 Mayıs 1922 tarihinde cevap vermiştir. Şükrü Bey geleceğe dair beklentilerini üç madde üzerinden şöyle açıklamıştır:³¹

1. Adalet yaymayı sürdürmeye olağanüstü dikkat ve özen göstermeye, ulusu şimdi de gelecekte de bilim ve kültürle donatmaya
2. Bizde çoğunluğu oluşturan köylülerimizin ekonomik gelişmesini, beden sağlığını sağlamak için sürekli olarak çalışmaya ve bu çerçevede temeli atılan halk, devlet ve hükûmet anayasasını hemen uygulamaya koymakla halkın kendi kurduğu saltanata sevgi ve bağlılığını en önde tutmaya ve izlemeye
3. Derece derece gelişme doğal yasasına aykırı olmasından ötürü, şimdi taklitçilik niteliğinden çıkamayan Avrupa hukuk ve ekonomi felsefesine düşkünlükten vazgeçmeye bağlıdır.

Daha savaş yıllarında ülke nüfusunun çoğunluğunu oluşturan kırsal kesimle ilgili ekonomik gelişme ve refahı isterken bilim ve kültürün önemine dikkat çekmiştir. Mustafa Kemal Paşa liderliğinde gelecekte kurulacak halk egemenliği esasına dayalı modern Türkiye Cumhuriyeti devletiyle ilgili öngörülerini de dile getirmiştir. Zaferin kazanılmasından sonra da cumhuriyet ideolojisini benimseyerek Türk İnkılabının savunuculuğunu yapmıştır. Siyasi hayatının en mesut günü olarak ise Saltanatın kaldırılması ve Cumhuriyetin ilanına dair kanunlara iştirak ettiği günleri göstermiştir. Beş dönem (1920-1939) üst üste Bolu milletvekilliği görevini sürdürmüş 1950 yılında vefat etmiştir.³²

Mehmet Şükrü Bey'in Millî Mücadele'ye verdiği desteğin en somut göstergesi ise TBMM'den aldığı İstiklal madalyası olmuştur. Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasından sonra I. TBMM'de görev aldığı için İstiklal madalyası ile taltif edilmiştir. 29 Kasım 1920 tarihli İstiklal Madalyası Kanunu'na göre milletvekillerine yeşil, cephede bulunanlara kırmızı ve cephe gerisinde çalışan sivil halka beyaz şeritli madalya verilmiştir. Ancak milletvekili olup da aynı zamanda cephede de hizmette bulunanların ise madalya şeritlerinin yarısı yeşil diğer yarısı da kırmızı olmuştur. Mehmet Şükrü Bey önce kırmızı şeritli istiklal madalyası ile taltif edilmiş daha sonra TBMM'nin 20 Nisan 1925 tarihli oturumunda Meclis Başkanı Kazım Paşa tarafından

³¹ *İlk Meclis Birinci Dönem TBMM Milletvekillerinin Gelecekte Bekledikleri Anketi*, Ankara:TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2004, s.80.

³² TBMM Arşivi, Erişim: 17.08.2022,
https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d04/HT_63_1_4.pdf.

“Mücadele-i Milliye'nin bidayetinde tahaddüs etmiş olan Düzce-Gerede isyanını bastırmak hususunda ifâ-yı hüsn-i hizmet ve ibraz-ı fedâkat ederek dokuz mahallinden mecruh olduğu anlaşılan Bolu Mebusu Şükrü Bey'in İstiklal Madalyası Kanunu'nun madde-i mahsûsası mucebinde madalyası şeridinin kırmızı yeşile tebdili” teklif edilmiştir. Teklif kabul edilerek Mehmet Şükrü Bey'in madalyası kırmızı-yeşile çevrilmiştir. Gazi Mustafa Kemal Paşa imzasıyla 3 Mayıs 1925 tarihli berat ve madalya şeridi de kendisine tevdi edilmiştir.³³

5. Sonuç

Millî Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa'ya Bolu'dan ilk desteği Sivas Kongresi öncesinde çıkartmaya başladığı *Dertli* gazetesiyle Mehmet Şükrü Bey vermiştir. Bolu halkını ülkede yaşanan işgaller karşısında dönemin tek iletişim aracı olan basın yoluyla bilinçlendirmeyi hedeflemiştir. *Dertli* gazetesi, Millî Mücadele dönemi Anadolu basınının önemli temsilcilerinden biri olurken Mehmet Şükrü Bey de Bolu'dan Millî Mücadele'ye verdiği destekle yerelde dikkat çeken bir önder olmuştur. I. TBMM'ye Bolu mebusu olarak seçilmiştir. Ancak meclisin açılışında bulunamamıştır. TBMM'ye karşı Düzce-Bolu bölgesinde çıkan isyanı önlemek için Mustafa Kemal Paşa tarafından Heyet-i Nâsiha üyeliğiyle görevlendirilmiştir. Bolu bölgesinde halkı bilinçlendirmek amacıyla Hüsrev (Gerede) Bey'in başkanlığındaki heyet üyeleri Gerede'de asiler tarafından esir alınmıştır. Asilerle girilen çatışmada yaralanmış ve otuz beş gün hapis tutulmuştur. Düzce-Bolu bölgesinde yaşanan isyan karşısında Kuvâ-yı Milliye birliklerinin bölgede asayişî sağlamak için Düzce'ye girişi üzerine asiler tutuklu olan Heyet-i Nâsiha üyelerini serbest bırakmak zorunda kalmıştır.

Bolu Mebusu Mehmet Şükrü Bey I. TBMM'de adalet, bütçe, mali kanunlar, tapu-kadastro ve iktisat komisyonlarında görev almıştır. Daha çok iktisadi ve içtimai konular üzerine söz alıp görüşlerini açıklamıştır. Mehmet Şükrü Bey, Müdafaa-i Hukuk Grubu'nda yer almış ve Mustafa Kemal Paşa'ya yakın isimlerden biri olmuştur. Mehmet Şükrü Bey, kardeşi Bolu Belediye Reisi Hafız Hakkı Bey ile birlikte Bolu halkını yönlendirip Millî Mücadele'ye bölgeden büyük destek verilmesine öncülük yapmıştır. Millî Mücadele tarihinde daha çok isyanlarla anılan Bolu'da halkın Millî Mücadele'ye verdiği desteğe Mehmet Şükrü Bey'in yürüttüğü faaliyetler önemli örnek teşkil etmektedir.

³³ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Devre:2, Cilt:18, 20 Nisan 1925, s.234; “Mehmet Şükrü Bey'e Ait İstiklal Madalyası Beratı”, Gülez Aile Arşivi.

Kaynaklar / References

Akın, Veysi. *Bir Devrin Cemiyet Adamı Doktor Fuat Umay*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2000.

"Azimet", *Dertli Gazetesi*, Sayı:21, s.1.

Birgören, Hamdi. "Ahmet Zekai'nin Kaleminden İsyân Günlerinde Bolu". Bolu: Bolu Belediyesi Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2009.

Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Yirmi Birinci İçtima, Birinci Celse, 29 Mayıs 1920.

Evcin, Erol. "Bolu Basınında Millî Mücadele", *Bellekten*. C.76, 277 (2012):973-1032.

Evcin, Erol. "İttihat ve Terakki Bolu Heyet-i Merkeziyesi (1908-1919)". 18.Türk Tarih Kongresi Ankara: 1-5 Ekim 2018, III.Cilt, Ankara: TTK Yayınları. (2022):371-420.

Hüsrev Bey'in Bolu İsyanıyla İlgili Notları", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü (TİTE) Arşivi*, K21G15B15.

İlk Meclis Birinci Dönem TBMM Milletvekillerinin Gelecekte Bekledikleri Anketi. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2004.

Kılıç, Fahri. "Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Faaliyetleri". *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11/1 (2011): 29-37.

Kılıç, Fahri. "Millî Mücadele Döneminde *Dertli Gazetesi*". *Türkiyat Mecmuası*. Millî Mücadele Özel Sayısı, 29 (2019):75-87.

"Maksad ve Meslek". *Dertli Gazetesi*. Sayı:1, 16 Ağustos 1919, s.1.

Mehmet Şükrü Bey'e Ait İstiklal Madalyası Beratı", Gülez Aile Arşivi.

Özkaya, Yücel. "İstanbul'un İşgali Üzerine Aydınların İstanbul'dan Ankara'ya Kaçış Olayı". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 13, (1988):127-143.

Özkoç, Rüknu. *Düzce-Bolu İsyânları*. İstanbul: Millîyet Yayınları, 1971.

Selek, Sabahattin, yay.haz., *İsmet İnönü Hatıralar 1.Kitap*, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1985.

Üstünel, Serap. "Bolu Mebusu Mehmet Şükrü Gülez". *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Yılmaz, Celal. "Millî Mücadele'de *Dertli Gazetesi*". Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.

TBMM Arşivi, Erişim: 21.08.2022

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d01/SM_63_1_1.pdf;

TBMM Arşivi, Erişim: 15.08.2022,

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d02/HT_63_1_2.pdf.

TBMM Arşivi, Erişim: 17.08.2022,

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d04/HT_63_1_4.pdf.

TBMM Gizli Celse Zabıtları, 1.Devre, 1.Cilt, 24 Nisan 1920,

TBMM Zabıt Ceridesi, I.Devre, 15.Cilt, 31 Aralık 1921.

TBMM Zabıt Ceridesi, I.Devre, 26.Cilt, 23 Aralık 1922.

TBMM Zabıt Ceridesi, I.Devre, 28.Cilt, 8 Mart 1923.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre:2, 18. Cilt, 20 Nisan 192.

Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I.Dönem 1919-1923. 3.Cilt, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları.

Yazar Hakkında / About Author

**Prof. Dr. Nuray ÖZDEMİR TİRYAKİ | Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi |
ozdemir_n[at]ibu.edu.tr | ORCID: 0000-0003-0001-6427**

Bolu'da doğdu. Lisans eğitimini 1998 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümü'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı'ndan 2001 yılında yüksek lisans, 2006 yılında da doktora derecesi aldı. 1998-2008 yılları arasında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü'nde okutman olarak görev yaptı. 2008 yılında Tarih Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. 2010-2011 öğretim yılında Londra Üniversitesi School of Oriental and African Studies'de misafir araştırmacı statüsünde çalıştı. 2015 yılında doçent, 2021 yılında da profesör unvanını aldı. Millî Mücadele, ulaşım ve kadın tarihi alanında kitap, kitap bölümü, makale ve bildirileri vardır.

**Prof. Dr. Nuray ÖZDEMİR TİRYAKİ | Bolu Abant İzzet Baysal University |
ozdemir_n[at]ibu.edu.tr | ORCID: 0000-0003-0001-6427**

She was born in Bolu. He completed his undergraduate education at Ankara University DTCF History Department in 1998. She received her master's degree from Ankara University Institute of Social Sciences, Department of History of the Republic of Turkey in 2001 and her doctorate degree in 2006. Between 1998-2008, she worked as an instructor at Abant İzzet Baysal University, Department of Atatürk's Principles and History of Turkish Revolution. In 2008, she was appointed as an assistant professor in the Department of History. In the 2010-2011 academic year, she worked as a visiting researcher at the School of Oriental and African Studies, University of London. In 2015, she received the title of associate professor and in 2021 she received the title of professor. She has books, book chapters, articles and papers in the fields of National Struggle, transport and women's history.

